

Stål.

Tidning från Stena Stål

#1.2019

HUR MÅR BYGGBRANSCHEN?

LJUST OCH FRÄSCHT I KALMAR

NYBYGGEN PÅ VATTEN

SVENSKTILLVERKAD EL-MC

VÅREN ÄR HÄR!

Tävla om Eva Robilds
nya bok

HUR SKA VI BO I FRAMTIDEN?

Cecilia Fash på Stena Fastigheter
håller koll på kommande trender

 STENA STÅL
Gör mer möjligt.

PÅ SPANING EFTER KUNDERNAS BEHOV

Tidigare har vi berättat om hur vår webborder har bidragit till ett nytt och bra sätt att möta er som är våra kunder. Tjänsten utvecklade vi ihop med er, och det blev ett lyckat samarbete. Tack vare er hjälp fick e-handeln ett gränssnitt som verkligen uppskattas.

Nu vill vi fortsätta att arbeta tillsammans för att bredda vårt erbjudande och skapa effektiva lösningar som gör mer möjligt. Med hjälp av en öppen dialog vill vi söka efter förbättringar och nya potentialer som stärker er konkurrenskraft.

Vårt vanliga sätt att få veta mer om utvecklingsmöjligheter är att göra regelbundna kundundersökningar, där vi försöker utröna vad som går att göra bättre. Det ska vi fortsätta med men vi vill anstränga oss lite till. Därför kommer vi att komplettera undersökningarna med att höra av oss till en del av er för att ställa öppna frågor och lära oss mer om hur ni jobbar. Hur driver ni er affär och vilka krav ni har från era egna kunder? Tanken är att hitta något i vårt erbjudande där vi kan bredda oss och göra fler saker möjliga för våra kunder nu och i framtiden.

Framför dig har du ett nytt nummer av tidningen Stål. Den här gången har vi ställt in sökaren på fritid och boende. En av våra reportrar har varit i Solna och gått ombord på en av de flytande villor som företaget **Aqua Villa Produktion** har byggt, läs mer på sidan 8–10.

Vi har också besökt **Krokstrands konstbetong** i Strömstad. I en tidigare skyddsrumsfabrik bygger de stödmurar som används vid rabatter, på parkeringsplatser och på återvinningsstationer med mera – en produkt som få tänker på, men som är viktig för att vardagliga saker ska fungera. Läs mer på sidan 16.

Och så har vi fått en pratstund men **Tanja Rasmusson** på Sveriges byggindustrier på (sid 3), om vad hon tror krävs för att få mer fart på bostadsbyggandet i landet.

Plus en hel del annat.

Stål.

En tidning om stål som ges ut av Stena Stål.

Postadress:
Box 4088,
400 40 Göteborg

Besöksadress:
Fiskhamngatan 8,
414 58 Göteborg
Telefon: 010-445 00 00

HENRIK FORSMARK
Ansvarig utgivare

ANN MC MANUS
Redaktör

Vi gillar tips och synpunkter på tidningen. Hör gärna av dig till oss på adress redaktionen@stenastal.se

Besök oss på webben:
www.stenastal.se
www.stenastal.no

Produktion:
Newsroom, Göteborg
www.newsroom.se

Framsidesbilden:
Cecilia Fasth, vd för
Stena Fastigheter.
Fotograferad av
Jeanette Larsson.

Tryck:
Billes Tryckeri

STENA STÅL
Gör mer möjligt.

STÅL # 1.2019

”Jag säger hellre bostadskris”

Tills för ett par år sedan höll landets produktion av bostäder god fart, sedan vände trenden. En tillfällig svacka eller något mer långsiktig? Stål kontaktade **Tanja Rasmusson**, näringspolitisk chef på Sveriges Byggindustrier, för att få hennes perspektiv på saken.

Av THOMAS DRAKENFORS

– Vår prognos för 2019 är 42 500 påbörjade projekt*, en minskning med en tredjedel på två år, säger Tanja Rasmusson som tycker att ”bostadsbrist” inte speglar läget tillräckligt bra.

– Jag säger hellre bostadskris.

Vad är då problemet? Det beror lite på vem man frågar, men Sveriges Byggindustrier har formulerat sin syn i ett tiopunktsprogram där bland annat de nya reglerna för bostadslån pekas ut. Många har svårt att klara kraven, vilket drar ner efterfrågan trots att behoven finns kvar. Tanja Rasmusson menar att det borde gå att göra undantag för förstagångsköpare.

– Exempelvis nyanlända eller unga som ska buda på sin första lägenhet.

Annat som Sveriges Byggindustrier kritiserar i sitt program är krångliga regelverk när det gäller marktilldelning liksom segdragna plan- och byggprocesser.

Plus att kommunala processer skiljer sig åt från ort till ort.

– Det gör det svårt att industrialisera byggandet, vilket drar upp kostnaderna.

Dessutom tycker hon att regler när

Foto: Rosie Altm

STARK ÖKNING 2011–2017

Enligt Sveriges Byggindustrier låg antalet påbörjade bostadsbyggen 2011 på 36 700 lägenheter. 2017 hade det stigit till 64 100 – nästan en fördubbling på sex år, innan luften gick ur marknaden.

TANJA RASMUSSON

Ålder: 49 år.

Yrke: Jurist.

Bor: Stockholm.

Familj: Två döttrar.

Intressen: Ridsport.

Lyssnar på: Allt från Wagner till Kent.

Håller på: AIK.

Läser: Stephen King.

Kör: Något med dragkrok, just nu en Subaru Forester, 2018.

det gäller tillgänglighetskrav och bullernivåer är lite väl stelbenta – vilket är en annan sak som gör det dyrare att bygga.

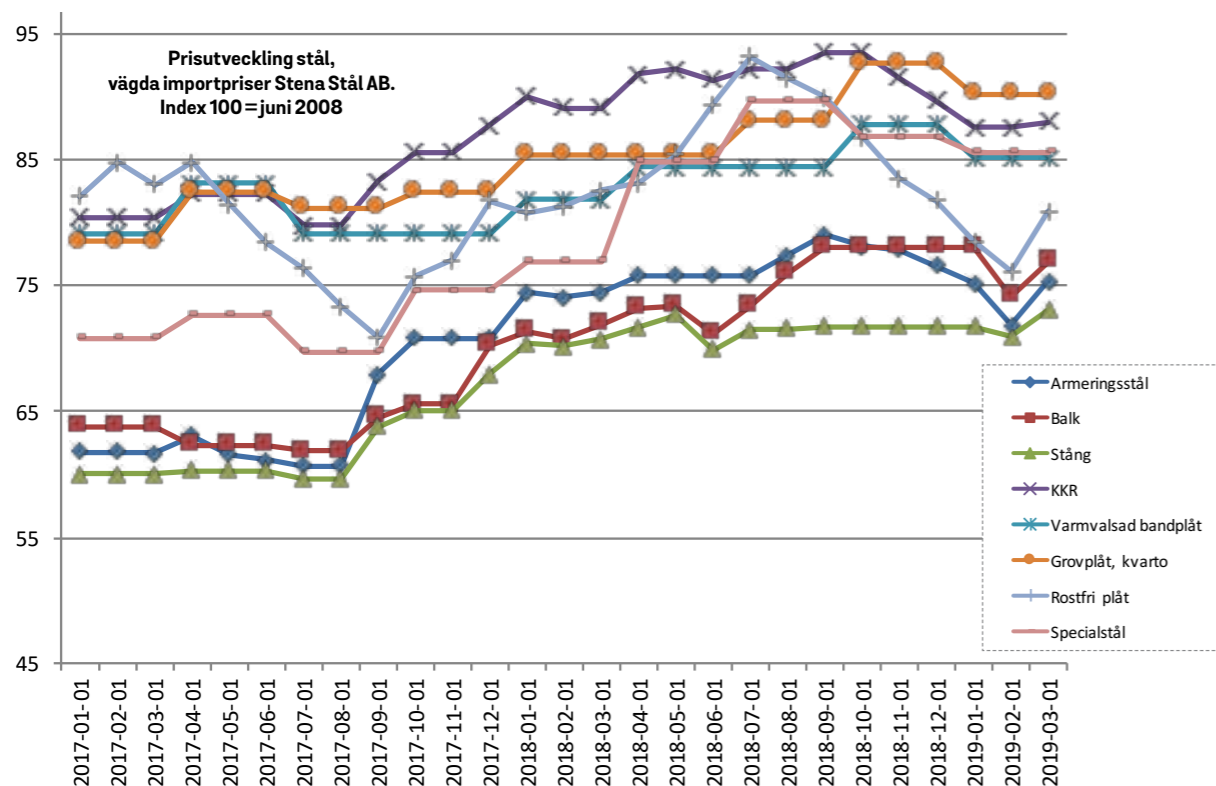
– Exempelvis att alla lägenheter kanske inte behöver vara byggda för att tåla höga bullernivåer, bara för att en sida av huset vetter mot en trafikerad led.

Går det att vända trenden?

– Inte på en femöring, det krävs att politikerna tar ett helhetsgrepp. Vi behöver breda bostadspolitiska samtal där allt ingår – regelverk, standardisering, skatter med mera. Det går inte att isolera den ena frågan från den andra.

* Antal lägenheter

STÅL # 1.2019

ANALYS

SVAGARE MARKNAD MEN STIGANDE PRISER

HANS SVENSSON

MARKNADSCHEF, STENA STÅL

Efter fallande priser de senaste månaderna vänder nu priserna uppåt igen. Detta sker utan någon ökad efterfrågan utan beror på andra faktorer.

Konjunkturen är enligt min bedömning på väg nedåt. Det är en försvagning som inte skall jämföras med några av historiens tidigare krascher utan det kan ses som en mer normal svängning. Det är en dämpad efterfrågan baserad

på en hel del osäkerhetsfaktorer som leder till en avvaktande hållning. Hittills har det varit en mildare inbromsning än vad jag befarade för några månader sedan.

När det gäller efterfrågan på stål är bilindustrin en viktig faktor. För första gången på många år så minskar nybilsregistreringen över hela världen. Osäkerheten runt framtida teknik och kostnader baserade på olika bränslealternativ gör att det finns en osäkerhet i vilket val man skall göra om man har tankar på att köpa en ny bil. Vad blir det för andrahandsvärde på min bil? Kanske bäst att vänta ett tag och köra vidare med den bil som jag har.

Men trots en minskad efterfrågan så har priserna stigit den senaste månaden vilket beror på tillgång och valuta-effekter. Det kvotssystem som har tillämpats på import av stål till Europa har nu förlängts med ytterligare två år. Det berör 28 volymprodukter och det gör stålmarknaden mer lokal istället för global. Den tragiska dammolyckan i Brasilien som skedde vid en gruva har minskat utbudet av järnmalm. Det ger högre priser på malm som i sin tur har drivit upp priserna på skrot. Så två huvudråvaror för stålproduktion har blivit dyrare. I Sverige ser vi också hur kronan återigen har försvagats med några procent vilket gör att importerade stålvaror blir dyrare.

Den närmaste tiden bör inte bjuda på några dramatiska skiftningar i prisutvecklingen. Utifrån ett efterfrågespektiv borde priserna gå ned, men det finns motverkande faktorer som för en tid framöver balanserar utvecklingen.

LADDAT FÖR UTFLYKT

En elektrisk motorcykel, tänkt för rekreation i skog och mark eller för att köra på bana. Det har företaget Cake skapat, en lättviktskonstruktion i aluminium och kolfiber som väger närmare 70 kilo.

Trots priset, 13 000 Euro, sålde de förra året utan större problem slut hela första provserien på 50 hojar av modellen Kalk LTD. Den speciella designen uppmärksammades av bland andra Nationalmuseum, som köpte in en till sina permanenta samlingar.

– I år startar vi med massproduktion, 600 ex, säger **Karl Ytterborn**, kommunikationsansvarig på Cake.

Offroadmodellen KalkOR, med en motor på 16 hästkrafter som ger en toppfart på runt 80 kilometer i timmen, går att köra tre timmar i skogen.

Men, kanske någon frågar sig, vad händer om batteriet tar slut ute vid en skogsmyr, långt från närmaste vägguttag? Tja, ingen större skillnad jämfört med att få bensinstopp i skogen, säger Karl Ytterborn.

– Och trots allt är det nog lättare att hitta ett vägguttag än en mack där ute.

I vår lanserar Cake även en streetmodell, Kalk&.

UTPOSTEN I ÖSTER

Från Stena Ståls filial på Husängsvägen utanför Kalmar skeppas tonvis av stål varje dag ut till allt från byggarbetsplatser till verkstäder.

– Vi har tre turbilar som levererar ut gods till våra kunder, säger filialchefen, **Peder Eriksson**.

Av THOMAS DRAKENFORS

Det byggs en hel del i området just nu. Linnéuniversitetet drar hit människor och efterfrågan på bostäder är stor. Dessutom bygger universitetet själva nya lokaler mitt i centrum.

Många av de pågående projekten har en gemensam nämnare – stålet kommer från Stena Ståls filial, placerad i ett industriområde några kilometer från det gamla vattentornet som sticker upp som ett landmärke i centrala Kalmar.

– Vi jobbar offensivt med att

utveckla våra befintliga kundrelationer och att hitta nya kundsamarbeten, säger Peder Eriksson.

Filialens upptagningsområde är sydöstra Småland och Blekinge, och även om stora byggsmidesföretag står för en hel del av omsättningen har de många andra kunder.

– Bredden är stor, det är allt från lantbrukare till stora industrier, säger Michael Camisol, kundansvarig säljare.

Förra året flyttade de filialen hit till lokalerna på Husängsvägen 7. För-

utom en ny och fin kontorsdel har de fått ett modernt lager med rejäla traverskranar och gott om utrymme.

– Nu kan vi köra in bilarna i lokalen och lasta inomhus, säger lagerarbetaren Gunnar "Gunte" Bjurling som varit länge på firman.

– Det blir lite lättare att jobba då, särskilt på vintern. Dessutom är det mycket ljusare och finare här än de lokaler vi hade tidigare, säger han.

Även säkerheten är lättare att hantera i de nya lokalerna, en sak som är starkt i fokus på Stena Stål. Enligt Martina Arnesson, kvalitets- och miljösamordnare på Kalmarfilialen handlar säkerhetsarbetet till stor del om att skapa goda rutiner.

– Det gör att man hela tiden tänker ett steg till, säger hon.

Ljusare arbetsmiljö. "Här kan vi jobba effektivare och bättre", säger Gunnar "Gunte" Bjurling (tvåa från vänster) som jobbar på lagret på filialen i Kalmar. Hit kommer varje dag sändningar från Stena Ståls huvudlager i Västerås. Övriga på bild (fr v) är Ola Björck, Martin Nilsson och Peder Eriksson.

Foto: Jeanette Larsson

STENA STÅL KALMAR

Filialen i Kalmar har 12 anställda och är en av Stena Ståls 15 filialer. Förutom försäljningsavdelning har filialen eget lager och turbilar.

◀ Många järn i elden.

Enligt filialchefen Peder Eriksson byggs det en hel del i Kalmar. "Det är en bra expansion, bland annat byggs det mycket lägenheter."

Kunderna i fokus. ▶

Enligt Michael Camisol, kundansvarig säljare, är det en fördel att ha egna chaufförer. "De är ju ute och möter kunderna hela tiden, det blir en relation i sig."

Koll på säkerheten. ▶

Varje Stena Stål-filial har sin egen kvalitets- och miljösamordnare. I Kalmar är det Martina Arnesson.

Vattenyta. "Tidigare fanns det inte några flytande hus, nu kan man faktiskt bo på vatten och planlägga vatten för boende", säger AquaVillas vd Richard Bergström.

Foto: Jeanette Larsson

HUS MED FLYT

Det började som en affärsplan för att den inköpta bryggan skulle generera pengar även när fritidsbåtplatserna stod tomma och slutade med en helt ny typ av banbrytande boende.

Pionjären **Richard Bergström** kan kanske inte gå på vattnet, men när det kommer till konsten att bo på det är han en mästare.

RICHARD BERGSTRÖM

Ålder: 75 år.

Familj: Sambo och en vuxen son.

Jobb: Utbildad konditor, men i marinbranschen sedan slutet av 60-talet, vd och utvecklare av AquaVilla.

Läser: Inga romaner och deckare utan håller sig helst till tekniska fakta.

Lyssnar på: All typ av musik.

Fritid: Laddar batterierna i huset i ytterskärgården.

Semesterplaner: Åka genom Europas kanaler med två likasinnade kamrater.

trögrörd” och säger att man i väldigt stor utsträckning vill göra som man alltid gjort.

Och just på grund av branschens rädsla för stora och skarpa svängar har Rickard Bergström fått slita hårt för att övertyga de tvivlande kommunerna om husbåtarnas rätt att finnas till. Rickard krävde en kravspecifikation av kommunen och visade också, fyra år senare när kommunen tänkt klart i frågan, att han kunde tillmötesgå den. Livet på vatten blev plötsligt både tillåtet och möjligt.

Husen byggs på land i Västervik och landar till slut på den flytande kassunen i vattnet via torrdockan Berta. Och det är en imponerande tyngd som ska vila på vågorna. Bara kassunen väger totalt 200 ton, varav 20 av dem är stål. Och i den vilande husstommen tillkommer 35 ton, bara i stål.

I den nya produktionsanläggningen i Västervik kommer AquaVilla kunna visa upp, i skala 1:1, hur det moderna, flytande samhället kan se ut. Då hoppas Richard Bergström på att det blir ringar på vattnet, i dubbel bemärkelse.

– Tidigare fanns det inte några flytande hus, nu kan man faktiskt bo på vatten och planlägga vatten för boende.

Sjönära. I Marina-staden i Naacka ligger flera av Aquavillas hus till beskådan.

Av ANNIKA WIEL HVANNBERG

AquaVilla började sin fullskaliga produktion av villor på vatten redan under 2000-talets första år, men i branschen räknas det fortfarande som en ny boendeform.

– Det är bland annat det som är den tröga biten för oss. Vi spenderar lika mycket tid på samhällsbyggnadsfrågor som produktionsfrågor. Men så är det, går man först så måste man bana väg, plöja eller skotta, säger Richard Bergström, vd och utvecklare av AquaVilla.

Affärsidéen är enkel men också genial – hus på vatten för permanent boende.

81 % av jordens yta består av vatten och bara i Sverige finns 385 000 km kust. Det i kombination med en relativt stor bostadsbrist borde verkligen bana väg för att fler människor söker sig till ett eget boende på vattnet.

– Man kan ju tänka; med vilken rätt ska vi ta jorden i besittning och bygga på hela dess yta, när man kan bo på vatten? Men sådana idéer tar lång tid att plantera. Det går inte över en natt utan det måste sjunka in ordentligt.

Han kallar byggsektorn för ”väldigt

LR SMIDE

Företaget grundades 1991 av smeden **Leif Rathjen** men ägs sedan 2009 av nuvarande vd:n **Anders Hensche**. LR Smide har i dag 14 anställda och omsätter cirka 18,5 miljoner. Handelsstål – mest balkar och rör – dominerar bland det material som företaget köper in. Cirka 40 procent av omsättningen går åt till material.

Smeder med öga för detaljer

På en del håll talas det om lite stiltje i byggbranschen. Men LR Smide i Kalmar märker inte av något av det.

– Vi har en väldigt bra orderstock, säger vd **Anders Hensche**.

Av THOMAS DRAKENFORS

LR Smide är ett typiskt expertföretag. Som regel agerar de som underleverantör till olika byggkoncerner.

– Det vi arbetar med är till 70–80 procent byggsmide och mycket av jobbet sker ute på stora byggarbetsplatser, säger Anders Hensche.

Att huvuddelen av de 14 anställda är just smeder är väl därför ingen överraskning. Administrationen på företaget sköter Anders själv, plus att de har en projektledare som jobbar med kalkyler och projektering.

– Ofta tillverkar vi detaljer, exempel-

vis pelare som ska bli del av byggnads-konstruktionerna, säger han.

Bland annat är de just nu inblandade i bygget av Linnéuniversitets nya lokaler i Kalmar.

Anders Hensche kom in i verksamheten 2009. Då förvärvade han firman från grundaren Leif Rathjen som tog sina initialer till hjälp för att hitta firmamnamnet.

Var det tufft att ta över?

– Det var inte helt lätt att få med sig banken. Men så stöttade Almi, och så gick säljaren in som delägare ett tag. Sedan dess har det varit en väldigt rolig resa.

Du har inte funderat på att byta till AH Smide?

– Ha, ha. Det var man ju rätt sugen på i början, sedan det blev aldrig av. Nu har det tåget gått, och LR känns rätt inarbetat och bra.

Mycket att göra. Anders Hensche, vd på LR Smide i Kalmar märker inte av någon avmattning i konjunkturen. Orderböckerna är välfyllda och allt rullar på. ”Men vi har förberett oss ifall det skulle hända. Bland annat har vi sett över våra lokaler och dragit ner lite på överflödiga ytor.” Foto: Jeanette Larsson

Fokus på framtidens boende

Delad värdegrund hos hyresgästerna, konceptualiserade boenden, gemensamma utrymmen och artificiell intelligens.

Cecilia Fasth, vd för Stena Fastigheter, tror att åtminstone vissa trender kommer få fäste även hos oss i Sverige.

Av ANNIKA WIEL HVANNBERG

Framtidens boende är socialt, tryggt och inkluderande. Eller kanske exkluderande i vissa fall:

I London och San Francisco matchar man boende med varandra för att skapa rätt typ av community och ställer frågan: Har du rätt värdegrund för att få flytta in här?

– Vi kommer kanske inte gå hela vägen dit här i Sverige, men det är roligt att titta på. Jag tror att vi kommer få se fler konceptualiserade boenden

CECILIA FASTH

Familj: Gift med Magnus. Två söner 14 och 16 år.

Ålder: 45 år.

Bor: Västra Frölunda, Göteborg.

Gör: Vd för Stena Fastigheter.

Fritid: Spenderar enormt mycket tid i handbollshallar, volleybollhallar, läxläsning, spelar tennis, fixar med huset.

Läser: Mest på semestern, biografier är kul, speciellt om duktiga ledare, Ljubomir Vranjes bok, läser mycket facktidningar.

Framtiden: Jag lever min dröm.

Musik: Mycket svensk musik, Håkan Hellström, Laleh.

STENA FASTIGHETER

Antal anställda: 300 i Sverige.

Kvadratmeter i Sverige: 2,2 miljoner, uppdelat i 25 000 bostäder och 3 500 kommersiella kunder.

Finns i: De tre storstadsregionerna med omnejd i Sverige och enskilda städer i Nederländerna, Frankrike, Storbritannien och USA.

i framtiden och det är många tekniska framtidslösningar som redan är här. Däremot har vi inte märkt av att kunderna efterfrågar AI-lösningar i särskilt stor utsträckning. Alla vill inte betala extra för att kunna dra ner rullgardinen med en app på telefonen, säger Cecilia Fasth, vd för Stena Fastigheter.

Istället efterfrågas fler sociala utrymmen, gemensamma grillplatser, hang-out i tvättstugor och entréer och takterrasser som är till för alla.

– Det är helt klart en trend att de boende är villiga att dela fler ytor och att man hellre har en mindre egen yta. Det kan även främja nyinflyttningar eller personer som byter stad på grund av ett arbete, säger Cecilia Fasth.

Sverige är det land i västvärlden med flest singelhushåll och ensamhet är ett utbredd socialt problem. En idé som Stena Fastigheter har valt att testköra i befintliga hus är så kallade co-living-lägenheter, där man som boende delar på kök och badrum men man har sitt eget sovrum. En ekonomisk och socialt hållbar lösning som alltså går helt i linje med de boendes önsningar.

– Bostadsmarknaden har ändrat sig på så sätt att det är svårare att sälja

” Det är helt klart en trend att de boende är villiga att dela fler ytor och att man hellre har en mindre egen yta.

SÅ HÄR JOBBAR STENA FASTIGHETER MED SOCIAL HÅLLBARHET

Sommarlovssatsningen: Alla unga som bor i våra fastigheter och som höjer sina betyg är garanterade sommarjobb. Förra året anställde vi 350 stycken ungdomar under sommaren.

Unga i fokus: Målsättningen är att alla unga som bor i Stenas områden ska få en bättre framtidstro och kunna leva enligt sina drömmar samt att både skolbetygen och medelinkomsten bland de boende ska öka.

Läxläsning: Varannan vecka arrangerar Stena Fastigheter ihop med Stena Line läxläsning för niondeklassare i ett led att höja betygen bland de boende.

lägenheter långt i förväg i dag. Det är en trögare marknad nu, att jämföra med den överhettade marknaden vi nyss lämnat.

Men Stena Fastigheter har ändå valt att fortsätta satsa på nybyggnationer.

– I Stockholm satsar vi mer på hyresrätter än bostadsrätter medan det i Göteborg och Malmö ligger kvar på hälften.

Cecilia Fasth tror att det fortfarande finns en marknad för bostadsrätter utanför Stockholmsregionen och hoppas på att vinna mark när konkurrenterna väljer att trappa ner på nybyggandet.

– Det största som vi ser är frågan om hur man transporterar sig och hur man handlar och hur det påverkar boendet. Så just nu jobbar vi, förutom med nya lägenheter, med att uppdatera våra befintliga fastigheter med till exempel digitala lås i porten och utlämningsboxar i entréerna för att varorna ska kunna levereras säkert. Genom infrastrukturen i lägenheterna kan vi ju möjliggöra användandet av den senaste tekniken, men sen är det upp till de boende att avgöra om det ska utnyttjas, säger Cecilia Fasth.

ODLING FÖR ALLA

En rejäl Versailles-trädgård är inte alla förunnat. Inte en hyfsad radhustomt heller. Men en pallkrage med lite jord i funkår för de flesta, även för de som slagit ner sina bopålar i betongdjungeln. Och för alla dem har författaren **Eva Robild** skrivit den perfekta handboken: *Maxad skörd i din pallkrage*.

Av THOMAS DRAKENFORS

Enligt Eva Robild är Sverige något av pallkragens förlovade land. En miljon av de här träramarna är uppställda på olika ställen i riket, fyllda med jord, fröer, potatis och annat. Att det blivit en så stor grej här har sina naturliga orsaker.

– Det är en svensk uppfinning, säger Eva, som själv har 15 stycken runt villan hemma i Höganäs.

1964 – tre år efter att vi fick EU-pallen – lanserades även pallkragen. Men den slog nästan bara igenom här uppe i Norden, och det är fortfarande här den är vanligast.

Konstruktionen – cirka en kvadratmeter i uppfällt tillstånd – går att köpa ny på handelsträdgårdarna, eller som begagnad i byggvaruhandeln. Enligt Eva duger det annars gott men en överbliven som blivit kvar ute på lagret. Smutsiga och svarta? Ingen fara.

– Alla mikroorganismer i jorden har en renande effekt. Fast se till att det

Foto: Anette Nilsson

EVA ROBILD

Ålder: 54 år.

Yrke: Journalist och författare.

Bor: Höganäs.

Familj: Man och tre vuxna barn.

Intressen: Ogräs, läsa och vandra.

Aktuell: Med boken *Maxad skörd i din pallkrage* (Bonnier Fakta).

Läser: Åsa Larsson och Peter Robinson.

Lyssnar på: Sebastian Wijk.

Kör: VW Passat, 2018.

inte har förvarats något giftigt eller miljöfarligt i dem. Jorden kan vi köpa på handelsträdgården eller i snabbköpet, det kvittar.

– Men lägg gärna till lite kogödsel. Det kan du nog också hitta i snabbköpet.

Vilka plantor rekommenderar du för en nybörjare?

– Något du gillar att äta upp, det är den bäst filosofin. Har du små barn kan det exempelvis vara kul med potatis. Det är fascinerande att se att man kan stoppa

EVA ROBILD OM

... att skraddarsy sin pallkrage. "Metallbeslagen finns att köpa lösa. Du kan skaffa lite träbitar och bygga ihop som du har lust, en sexkantig till exempel."

... verktygen som behövs. "En kratta med kort skaft och en handspade kommer du långt med."

TÄVLA OM ... EN TRÄDGÅRDSBOK!

Var med och tävla om ett ex av Eva Robilds bok *Maxad skörd i din pallkrage*, där du förutom tips om hur du håller sniglarna borta från dina grödor – och en massa annat ovärderligt – även får ta del av en rad recept på hur du kan tillaga din skörd.

För att ha chans att vinna boken behöver du bara svara rätt på en fråga: mördarsnigeln – eller spansk skogs-snigel som den egentligen heter – är en invasiv art som första gången observerade 1855.

Men när såg vi den första gången i Sverige?

1. 1975
- X. 1985
2. 1995

Om du vill delta behöver vi ha ditt svar senast den 17 april.

Och grattis säger vi till Maria Granberg i Ljungby som vann fyra biobiljetter i förra tävlingen.

Skicka ditt svar till oss på redaktionen@stenastal.se så att vi har det senast

17/4

SUDOKU Lösningen hittar du som vanligt på www.stenastal.se/kundservice/losningar

	2	5		6		7		
								9
			1			3		2
				4				
6						5		7
3			7	2			8	
	6	8			9			
			4					1
	9			3			6	

RETURADRESS:

Stena Stål AB, Box 4088
400 40 Göteborg, Sverige

SJU FRÅGOR TILL INGVAR CARLSSON, vd på Krokstrands konstbetong i Strömstad

Av THOMAS DRAKENFORS

Fabriken lär ha startats för att bygga skyddsrum en gång i tiden?

– Det är fruktansvärt längesedan, det lade man av med någon gång i början på 1960-talet. I dag är det så kallade L- och T-stöd i betong som gäller.

Varför kallas de så?

– L-stöden har en klack på ena sidan, som ett L. T-stöden har två klackar, som ett upp- och nedvänt T.

Vad används de till?

– Till exempel stödmurar på parkeringsplatser och liknande. Om du tar vägen förbi Tanumshede kan du svänga in vid Tyfts återvinningsstation. Dit har vi levererat en mur på cirka 150 meter.

De gjuts i betong, men de lär väl gå åt en del armering också?

– Ja, det kan man säga. Vi gör av med mer än 4 000 ton betong och cirka 120 ton armering per år.

Vad har ni för andra produkter?

– Det blir väl ett och annat blocksteg. Och på vår och höst när vi kan jobba utomhus gör vi en del helgjutna trappor. I övrigt är balkar något som växer.

Mycket att göra?

– Ja, det har gått bra för oss i många år och vi ser ingen avmattning. Kring 2008 var det väl en liten dipp, men inte så att vi behövde säga upp någon.

Du verkar förresten vara en vd med många järn i elden?

– Ja, när jag inte sitter i telefon, tar hand om kunder eller räknar på uppdrag så är jag ute i verksamheten och jobbar. Armerar, klipper, bockar och svetsar. Det här är ett litet ställe där du får vara beredd på att göra det mesta.

KROKSTRANDS KONSTBETONG

Företaget grundades 1983 i Strömstad, i en fabrik som byggdes upp på 1950-talet för att bygga skyddsrum. I dag är det så kallade L- och T-stöd som är huvudprodukterna. Kunderna finns framför allt i Bohuslän och Norge. Företaget har sju anställda och omsätter cirka åtta till nio miljoner kronor per år.